

Data de publicació: 3 de març de 2025

El repte de la mesura de la sostenibilitat turística al Vallès Occidental

El turisme és un sector clau de l'economia catalana i espanyola i es configura com a un factor de desenvolupament territorial. El creixement de la demanda dels darrers anys ha impulsat la recuperació de l'impacte de la pandèmia sobre l'activitat turística, arribant a nivells rècord d'arribades internacionals, despesa, pernoctacions i fluxos de viatgers domèstics. Els darrers indicadors a escala comarcal mostren que, l'any 2024, el Vallès Occidental va rebre 705 milers de viatgers que van realitzar prop d'1,5 milions de pernoctacions.¹ Tot i que són xifres lleugerament inferiors a les registrades l'any anterior, situen la comarca com a quarta destinació de la província de Barcelona, després del Barcelonès, el Maresme i el Baix Llobregat. En termes d'ocupació, el sector turístic va generar 24.205 llocs de treball i compta amb un teixit productiu format per 2.189 empreses.²

Conscients de la rellevància d'impulsar un desenvolupament turístic sostenible i assumint els principis i objectius de la Cimera Mundial sobre el Desenvolupament Sostenible 2015, la COP 21 i la Carta Mundial de Turisme +20, el Consell Comarcal del Vallès Occidental es va comprometre a dur a terme una gestió sostenible i impulsar una política de turisme responsable mitjançant l'adhesió al programa *Compromís per la Sostenibilitat Turística de les comarques de Barcelona*. Amb aquest compromís, des del Servei de Turisme del Consell Comarcal sorgeix la necessitat de mesurar la sostenibilitat turística al territori a partir d'un recull d'indicadors que incloguin, més enllà de la dimensió econòmica, aspectes socials i mediambientals. En aquesta nota informativa es presenta un sistema d'indicadors, basat en bones pràctiques ja existents a escala local i regional, així com alguns dels resultats més rellevants per al Vallès Occidental.

Els sistemes d'indicadors per mesurar la sostenibilitat turística: panoràmica internacional, espanyola i catalana

La implementació de sistemes d'indicadors per mesurar la sostenibilitat turística s'ha convertit en una eina fonamental per a la governança de les destinacions, amb l'objectiu d'assolir l'equilibri entre el creixement econòmic, la preservació del medi ambient i el benestar social. A nivell internacional, diferents organismes han desenvolupat marcs de referència que han esdevingut essencials per mesurar i avaluar la sostenibilitat turística.

¹ Diputació de Barcelona (2025). *Indicadors Turístics a l'Entorn de Barcelona. Anual 2024*. LabTurisme.

² *Estadística de l'ocupació assalariada i autònoma segons afiliacions a la Seguretat Social*. Idescat. Dades del 4r trimestre de 2024.

L'Organització Mundial del Turisme (OMT) va ser pionera amb el seu sistema d'indicadors, el qual contempla més de 40 mesures diferents sobre els pilars econòmic, sociocultural i ambiental. Aquest sistema ofereix una metodologia adaptable a diverses tipologies de destinacions, des de zones costaneres fins a espais naturals protegits, passant per destinacions culturals i àrees rurals.³ Més recentment, la xarxa d'observatoris de turisme sostenible de l'OMT (INSTO), va publicar, el 2022, un repositori d'eines i recursos per donar suport al disseny d'indicadors en aquest camp.⁴

Per la seva banda, el *Global Sustainable Tourism Council* (GSTC) ha establert els Criteris GSTC per a Destinacions, un marc que estructura els indicadors en quatre àmbits: gestió sostenible, impactes socioeconòmics, impactes culturals i impactes ambientals. Aquests criteris no només serveixen com a base per a la certificació de destinacions, sinó també com a guia per a la planificació turística a llarg termini.⁵

En l'àmbit europeu, l'*European Tourism Indicators System* (ETIS), desenvolupat per la Comissió Europea, també ha esdevingut una referència amb els seus 43 indicadors organitzats en quatre categories: gestió de la destinació, impacte econòmic, impacte sociocultural i impacte ambiental. L'ETIS destaca per la seva voluntat d'harmonitzar les metodologies de mesura entre les diferents destinacions europees, facilitant així la comparabilitat i l'intercanvi de bones pràctiques.⁶

Cal destacar la contribució de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), que ha desenvolupat un marc d'indicadors especialment orientat a mesurar la competitivitat i sostenibilitat del turisme. Aquest enfocament, que ja s'ha aplicat a Espanya i algunes comunitats autònomes com Catalunya, integra indicadors macroeconòmics amb mesures d'ocupació i productivitat, indicadors de pressió ambiental i avaluacions de governança turística.⁷

En l'àmbit estatal, s'han desenvolupat diversos sistemes que adapten els marcs internacionals a les especificitats del model turístic espanyol, com ara el Sistema d'Indicadors de Turisme Sostenible d'Espanya, que s'inspira en el model de l'OMT. Un altre avanç significatiu en aquest àmbit ha estat el sistema d'Indicadors de la Xarxa de Destinacions Turístiques Intel·ligents (DTI), desenvolupat per SEGITTUR. Aquest model incorpora indicadors en cinc eixos: governança, innovació, tecnologia, accessibilitat i sostenibilitat.⁸

En el context català trobem diversos sistemes d'indicadors, entre els quals destaquen els de la Destinació Barcelona (SIT-DIBA i SIT-BCN) que, des del 2013, permeten avaluar la sostenibilitat turística en la demarcació. En data més recent, l'Observatori de Turisme de Barcelona, juntament amb la Universitat de Barcelona, va crear el Sistema d'Indicadors de Sostenibilitat Turística (des d'ara, SITS - OTB), que ha esdevingut una referència per al territori.⁹ A més, el programa *Compromís per a la Sostenibilitat Turística Comarques de Barcelona*, mitjançant el qual empreses, serveis i entitats públiques del sector turístic obtenen la certificació *Biosphere Sustainable Lifestyle* ha estat un estímul per a la implementació d'aquests models a escala local.

³ OMT (2004). *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations: A Guidebook*.

⁴ OMT. *Sobre la medición de la sostenibilidad del turismo: MST*.

<https://www.unwto.org/es/estadisticas-turismo/medicion-de-sostenibilidad-en-turismo>

⁵ Global Sustainable Tourism Council. *GSTC Criteria Overview*. <https://www.gstccouncil.org/gstc-criteria/>

⁶ Comissió Europea. *European Tourism Indicators System for sustainable destination management*. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/sustainable/indicators_en

⁷ OCDE. *Medición y control de la sostenibilidad del turismo a escala regional en España*.

https://www.oecd.org/es/publications/medicion-y-control-de-la-sostenibilidad-del-turismo-a-escala-regional-en-espana_9f52ddd8-es.html

⁸ SEGITTUR. *Metodología DTI*. <https://www.destinosinteligentes.es/metodologia-dti/>

⁹ Observatori del Turisme a Barcelona. *SITS - OTB: Sistema d'Indicadors de Sostenibilitat Turística*.

<https://www.observatoriturisme.barcelona/ca/sostenibilitat-sits-otb-sistema-dindicadors-de-sostenibilitat-tur%C3%ADstica>

Cap a un sistema comarcal d'indicadors de sostenibilitat turística

Tenint en compte aquests antecedents, el Servei de Turisme del Consell Comarcal s'han alineat amb la metodologia del SITS-OTB per traslladar-la a l'escala comarcal, amb el suport tècnic de l'Observatori i la col·laboració del LabTurisme de la Diputació de Barcelona. D'aquesta manera es poden obtenir resultats comparables amb la ciutat de Barcelona, Barcelona regió i Barcelona destinació. El SITS-OTB està format per 30 indicadors vinculats als tres eixos de la sostenibilitat turística (ambiental, econòmic i social) i que corresponen a 21 temàtiques diferents (Taula 1). Per tal d'adaptar el sistema d'indicadors al context del Vallès Occidental s'han revisat sistemàticament l'accessibilitat i disponibilitat de dades desagregades a nivell comarcal i municipal per al càlcul dels indicadors.

Taula 1. Sistema d'indicadors de sostenibilitat turística

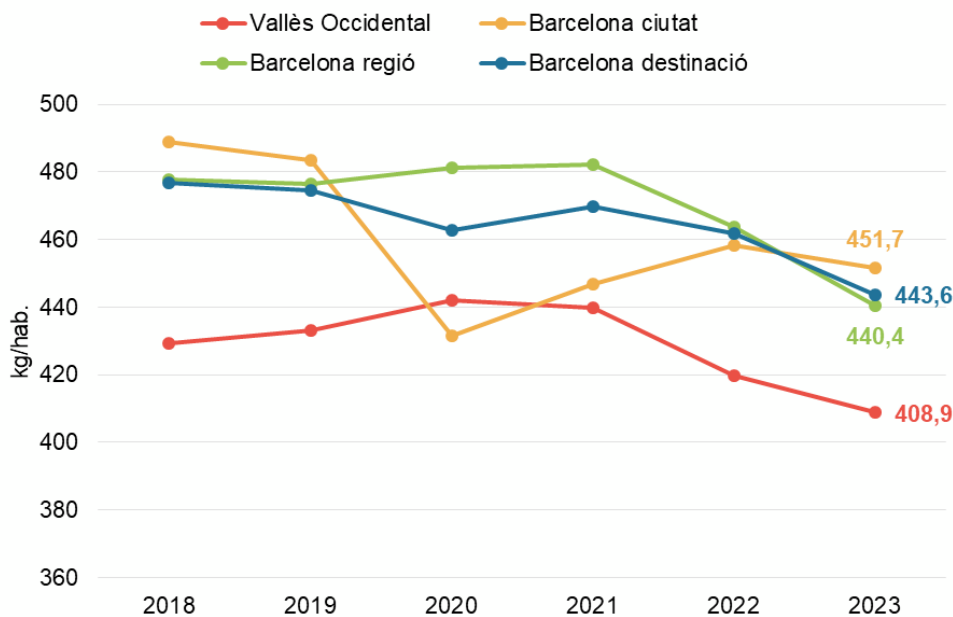
Eix	Indicador	Nom indicador
Ambiental	I01	Distància mitjana recorreguda pels turistes d'origen a destí
	I02	Opinió dels turistes sobre el soroll
	I03	Nombre de dies anuals en episodi de contaminació ambiental
	I04	Percentatge d'aigües residuals tractades com a mínim a nivell secundari
	I05	Residus generats per càpita
	I06	Consum d'aigua per càpita
	I07	Consum d'energia per càpita
	I08	Percentatge d'energia consumida provinent de fonts renovables
	I09	Percentatge de turistes arribant en vehicle col·lectiu sostenible
	I10	Percentatge de turistes que es mouen activament dins la destinació
	I11	Percentatge de turistes que es mouen en transport públic dins la destinació
	I12	Percentatge d'empreses turístiques que disposen de certificacions de sostenibilitat
Econòmic	I13	Disponibilitat plans o estratègies específiques vigents en turisme sostenible a la destinació
	I14	Ràtio entre el màxim i el mínim de pernотacions mensuals en allotjaments
	I15	Despesa mitjana durant l'estada per turista i nit
	I16	Euros ingressats de taxa turística per habitant
	I17	Percentatge d'ocupació vinculada al turisme
	I18	Ràtio entre el salari mitjà de l'activitat turística respecte a la resta d'activitats
	I19	Estada mitjana
Sociocultural	I20	Opinió del turista sobre l'accessibilitat motriu
	I21	Percentatge de turistes sobre la població resident (Pressió turística)
	I22	Disposar d'instruments per una bona governança
	I23	Brexa salarial de gènere en l'activitat turística
	I24	Percentatge accions de màrqueting turístic que apliquen criteris de sostenibilitat
	I25	Percentatge residents que consideren que el turisme és beneficiós per a la destinació
	I26	Percentatge residents que consideren que s'està arribant al límit de capacitat per acollir turisme
	I27	Valoració global del municipi per part del turista
	I28	Opinió dels turistes sobre seguretat ciutadana
	I29	Percentatge turistes víctimes d'un delictes o intent de delictes sobre la seva persona o vehicle
	I30	Seguretat a la destinació

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

Aquest exercici ha permès avaluar la seva adequació per monitoritzar el territori, cosa que posa en relleu algunes limitacions derivades de la discontinuïtat temporal o l'insuficient granularitat de la informació (és a dir, les dades freqüentment estan agregades a nivells administratius superiors al municipi o comarca o la grandària mostral no permet obtenir resultats a petita escala). D'aquesta manera, dels 30 indicadors s'ha pogut obtenir dades consistents de 21, mentre que de la resta cal avançar en l'accés a les fonts estadístiques o el disseny de mesures alternatives que milloren la qualitat i robustesa del sistema. Pel que fa als resultats, a continuació es destaquen els més rellevants de cadascun dels eixos, tot comparant amb la resta d'àmbits territorials i observant l'evolució dels darrers anys. A l'annex es recullen els resultats detallats per a la comarca.¹⁰

El primer eix, el mediambiental, contempla 12 indicadors vinculats a la contaminació, el consum de recursos hídrics i energètics, la generació de residus o la mobilitat, entre d'altres temes. Pel que fa als residus, segons les darreres dades disponibles, l'any 2023 cada habitant del Vallès Occidental va generar 408,9 kg, un 2,6% menys que l'any anterior, fet que constata la tendència a la baixa dels resultats d'aquest indicador des del 2020 (Gràfic 1). La generació de residus a la comarca és inferior a la registrada a la ciutat de Barcelona (451,7 kg/hab.), Barcelona regió (440,4 kg/hab.) i Barcelona destinació (443,6 kg/hab.).¹¹ No obstant això, cal tenir en compte que, tot i el descens en la generació de residus, el nivell de recollida selectiva del Vallès Occidental (del 46%) se situa per sota de la mitjana catalana (48,6%) així com dels llindars establerts per la UE.¹²

Gràfic 1. Residus generats per habitant segons àmbit territorial. 2018-2023

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

¹⁰ Els resultats de Barcelona ciutat, Barcelona regió i Barcelona destinació es poden consultar en un visor interactiu de l'OTB, a <https://www.observatoriturisme.barcelona/ca/sostenibilitat-resultats-sits-otb>

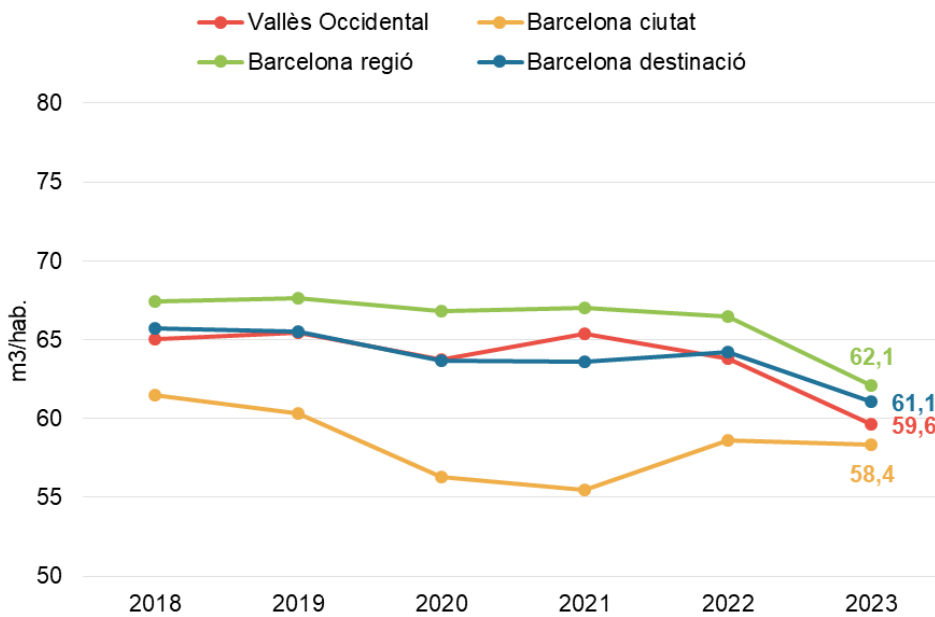
¹¹ L'àmbit de Barcelona regió comprèn tots els municipis de les marques turístiques de Barcelona, Costa de Barcelona, Paisatges de Barcelona i Pirineus de Barcelona, amb l'excepció de la ciutat de Barcelona. L'àmbit de Barcelona destinació comprèn tots els municipis de les marques turístiques de Barcelona, Costa de Barcelona, Paisatges de Barcelona i Pirineus de Barcelona.

¹² La Directiva 2008/98/CE estableix un marc jurídic per al tractament dels residus en la Unió Europea. Amb els objectius de reduir la generació de residus i incrementar la reutilització i el reciclatge, la normativa marca una sèrie de fites de recollida selectiva per l'any 2025 (55%), el 2030 (60%) i el 2035 (65%).

També les dades sobre el consum d'aigua a la comarca durant l'any 2023 són més baixes que les registrades l'any anterior, fet que cal emmarcar en el context de sequera que pateix Catalunya i que ha suposat l'aplicació de mesures per fer-ne front. En aquest cas, prenent com a referència les dades de consum domèstic i industrial, cada habitant del Vallès Occidental va gastar, en mitjana, 59,6 metres cúbics d'aigua, un 6,5% menys que al 2022 (Gràfic 2).

Aquesta reducció del consum va ser més elevada a la comarca que a la ciutat de Barcelona (-0,4%), similar a la del conjunt de Barcelona regió (-6,6%) i superior a la de Barcelona destinació (-4,9%). Cal apuntar que el nivell de consum de la ciutat de Barcelona és (58,4) és inferior a la xifra comarcal, mentre que Barcelona regió (62,1) i Barcelona destinació (61,1) se situen per sobre.

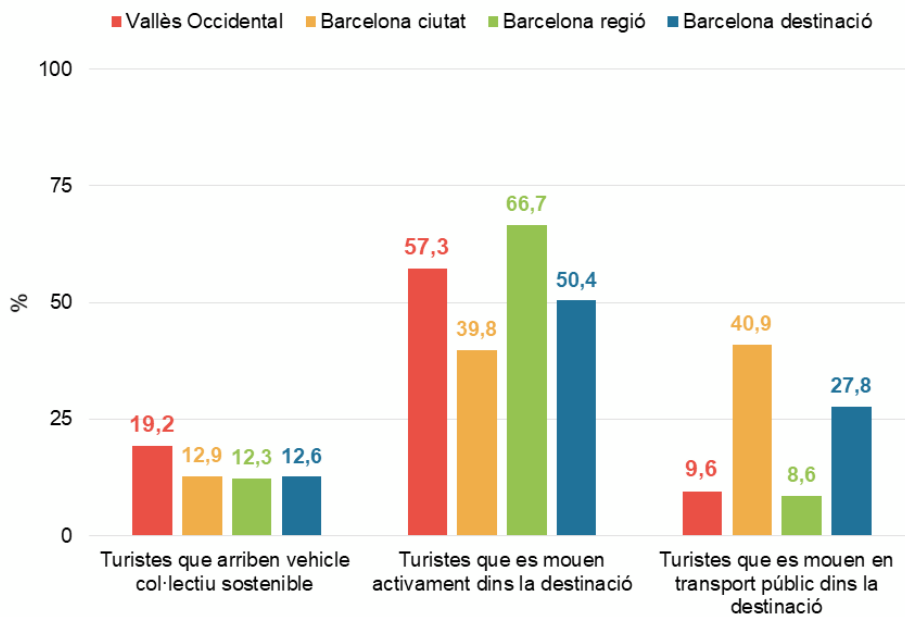
Gràfic 2 Consum d'aigua per habitant segons àmbit territorial. 2018-2023

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

Un tercer element a destacar fa referència al turisme i la mobilitat sostenible (Gràfic 3), la qual es mesura a partir d'indicadors sobre l'ús dels diferents modes de transport per part dels turistes i les seves pràctiques de mobilitat activa en destinació. Les dades mostren que al voltant d'un de cada cinc turistes (19,2%) que arriben al Vallès Occidental es desplacen en vehicle col·lectiu sostenible (tren, autobús, etc.), proporció superior a la dels altres àmbits territorials com la ciutat de Barcelona. La comarca també presenta valors elevats en relació a la mobilitat activa, amb un 57,3% dels turistes que es mouen a peu o en bicicleta dins de la destinació, percentatge superior al de la ciutat de Barcelona (39,8%) i Barcelona destinació (50,4%) però inferior al de Barcelona regió (66,7%). Per últim, l'ús del transport públic per part del turistes que arriben a la comarca (9,6%) és notablement inferior que a la ciutat de Barcelona (40,9%) i Barcelona destinació (27,8%), tot i que es lleugerament superior al conjunt de Barcelona regió (8,6%).

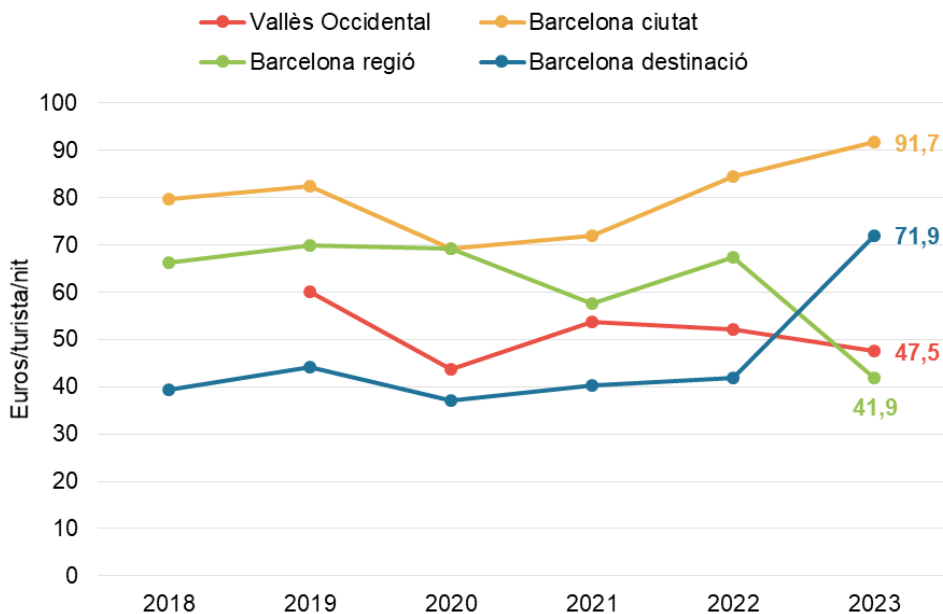
Gràfic 3. Mobilitat sostenible i mobilitat activa dels turistes segons àmbit territorial. 2023

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

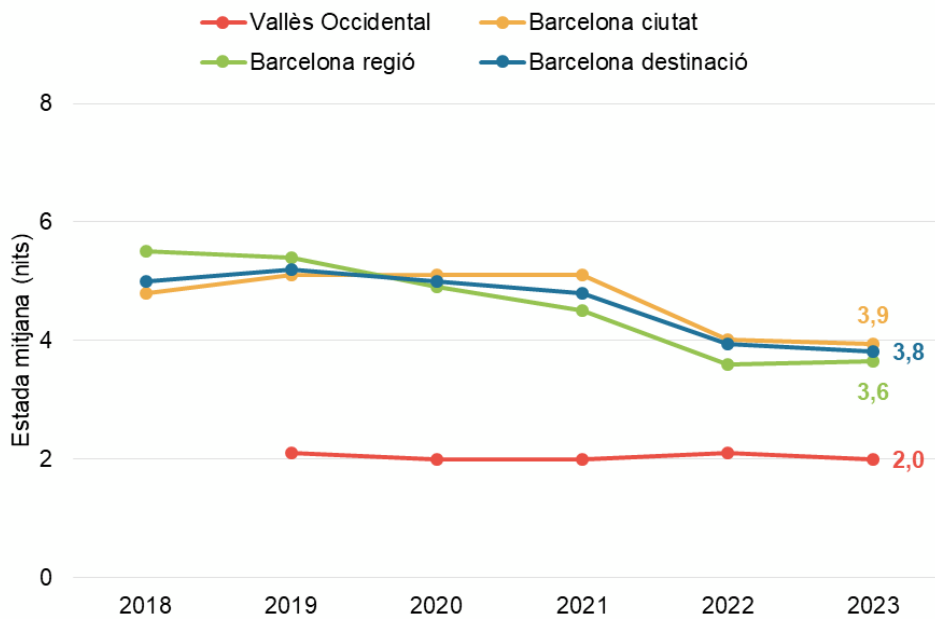
El segon eix, l'econòmic, inclou set indicadors que fan referència a la gestió del turisme i l'impacte econòmic del sector al territori. Pel que fa al primer aspecte, el Vallès Occidental va continuar disposant d'un pla o estratègia de turisme sostenible a través del *Compromís per la Sostenibilitat Turística Comarques de Barcelona*. Quant al vessant econòmic, els indicadors mostren que el nivell de despesa dels turistes que visiten la comarca és molt inferior als que opten per la ciutat de Barcelona (47,5 euros per nit vers 91,7), tot i que se situa lleugerament per sobre de altres destinacions de Barcelona regió (41,9 euros per nit) (Gràfic 4). En interpretar aquests resultats cal tenir en compte que hi ha diferències en els perfils dels turistes en cada destinació, fet que també es fa palès en la durada de l'estada, amb xifres superiors en el cas de la ciutat de Barcelona i altres àmbits (Gràfic 5).

Gràfic 4. Despesa mitjana durant l'estada per turista i nit segons àmbit territorial. 2018-2023

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

Gràfic 5. Durada de l'estada mitjana dels turistes segons àmbit territorial. 2018-2023

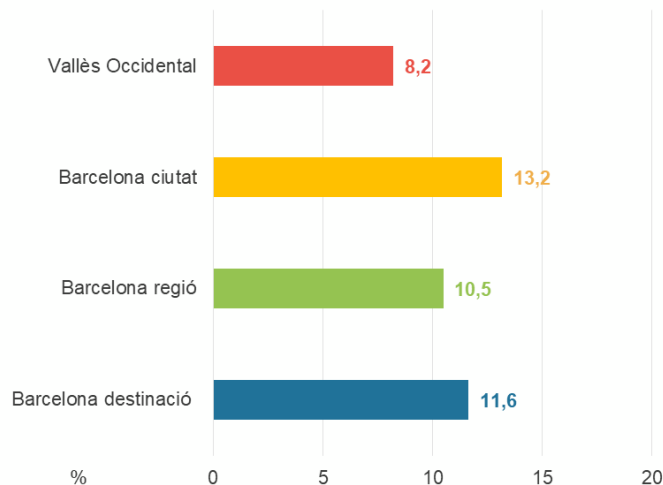

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

La comarca es caracteritza una elevada diversificació dels serveis i l'especialització industrial en branques com la química, el metall i l'automoció.

En termes d'ocupació (Gràfic 6), les activitats turístiques van generar el 8,2% de l'ocupació de la comarca. La contribució del sector turístic a l'economia del Vallès Occidental no ha variat els darrers anys i, tot i que és inferior al que té en la ciutat de Barcelona i altres àmbits territorials, cal tenir en compte que només hi ha una diferència d'uns 2 punts amb la regió de Barcelona on s'inclouen les comarques turístiques clàssiques de costa i muntanya.

Gràfic 6. Percentatge d'ocupació vinculada al turisme segons àmbit territorial. 2023

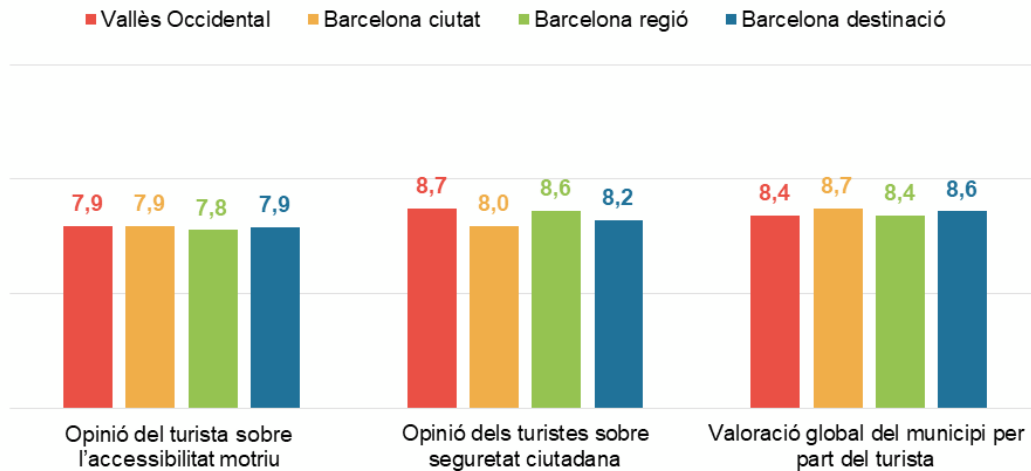
Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB.

Per últim, l'eix sociocultural inclou 11 indicadors que cobreixen temàtiques diverses vinculades amb la governança, la satisfacció ciutadana amb el turisme i els efectes sobre la comunitat, la seguretat i l'experiència dels turistes en destinació. Cal assenyalar que aquest eix és el que presenta més dificultats de mesura a escala local i comarcal així com discontinuïtats en les sèries temporals dels indicadors.

Dit això, en relació amb la governança pública, l'ens comarcal encara té marge de millora en assolir al voltant del 70% dels principis de bona governança del turisme establerts per Nacions Unides. Aquests principis fan referència a diferents indicadors de participació, l'estat de dret, la transparència, la sensibilitat, l'orientació al consens, l'equitat, l'efectivitat i eficiència, la responsabilitat i la visió estratègica.

Quant a l'experiència dels turistes, el Gràfic 7 presenta tres indicadors que mesuren l'opinió de l'accessibilitat i la seguretat ciutadana així com la valoració global de la destinació. En el cas de la comarca, els turistes puntuen amb un 7,9 sobre 10 l'accessibilitat per a persones amb mobilitat reduïda, valor similar als altres d'àmbits i amb un 8,7 la seguretat ciutadana, puntuació superior a la registrada en la ciutat de Barcelona (8). En general, els turistes que visiten el Vallès Occidental valoren amb un 8,4 la destinació, puntuació que se situa en un rang similar a la resta d'àmbits.

Gràfic 7. Indicadors d'experiència dels turistes en destinació segons àmbits territorials. 2023

Font: elaboració pròpia a partir del SITS-OTB.

A tall de conclusió, cal subratllar que, malgrat la feina duta a terme per adaptar el marc metodològic proposat pel SITS-OTB a la realitat del Vallès Occidental, s'ha de continuar avançant en la millora de les seves mancances (en particular, aquelles que deriven de la no disponibilitat de dades desagregades a escala municipal o comarcal o la ruptura de les sèries temporals) per tal d'aconseguir una gestió més eficient i responsable del turisme.

Annex

Taula A.1. Sistema d'indicadors de sostenibilitat turística. Vallès Occidental

Eix	Indicador	Nom indicador	Vallès Occidental						
			2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Ambiental	101	Distància mitjana recorreguda pels turistes d'origen a destí
	102	Opinió dels turistes sobre el soroll	7,6	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8	7,9
	103	Nombre de dies anuals en episodi de contaminació ambiental	3	5	5	7	0	0	0
	104	Percentatge d'aigües residuals tractades com a mínim a nivell secundari	100	100	100	100	100	100	100
	105	Residus generats per càpita	429,2	433,2	442,0	439,8	419,8	408,9	408,9
	106	Consum d'aigua per càpita	65,0	65,4	63,7	65,4	63,8	59,61	59,61
	107	Consum d'energia per càpita	6.447,7	6.301,5	5.850,5	5.881,4	5.513,1
	108	Percentatge d'energia consumida provinent de fonts renovables
	109	Percentatge de turistes arribant en vehicle col·lectiu sostenible	..	18,9	31,2	18,1	18,2	19,2	19,2
	110	Percentatge de turistes que es mouen activament dins la destinació	34,7	34,4	44,5	57,3	57,3
	111	Percentatge de turistes que es mouen en transport públic dins la destinació	14,1	11,3	7,1	9,6	9,6
	112	Percentatge d'empreses turístiques que disposen de certificacions de sostenibilitat
Econòmic	113	Disponibilitat plans o estratègies específiques vigents en turisme sostenible a la destinació	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí
	114	Ràtio entre el màxim i el mínim de pernocsions mensuals en allotjaments	..	1,9	4,6	2,3	3,0	3,0	1,6
	115	Despesa mitjana durant l'estada per turista i nit	..	60	43,7	53,8	52,2	47,5	47,5
	116	Euros ingressats de taxa turística per habitant	0,8	0,7	0,1	0,5	0,8	0,8	1,12
	117	Percentatge d'ocupació vinculada al turisme	8,3	8,6	8,2	8,0	8,1	8,2	8,2
	118	Ràtio entre el salari mitjà de l'activitat turística respecte a la resta d'activitats
	119	Estada mitjana	..	2,10	2,00	2,00	2,10	2,10	2
Sociocultural	120	Opinió del turista sobre l'accessibilitat motriu	7,6	7,6	7,7	7,9	8,0	8,0	7,9
	121	Percentatge de turistes sobre la població resident (Pressió turística)	..	0,4	0,1	0,2	0,4	0,4	0,4
	122	Disponibilitat d'instruments per una bona governança	61,9 %	61,9 %	66,7 %	66,7 %	71,4 %	71,4 %	71,4 %
	123	Breixa salarial de gènere en l'activitat turística
	124	Percentatge d'accions de màrqueting turístic que apliquen criteris de sostenibilitat
	125	Percentatge residents que consideren que el turisme és beneficiós per a la destinació
	126	Percentatge residents que consideren que s'està arribant al límit de capacitat per acollir turisme
	127	Valoració global del municipi per part del turista	..	8,2	8,1	8,2	8,3	8,4	8,4
	128	Opinió dels turistes sobre seguretat ciutadana	..	8,4	8,3	8,5	8,2	8,7	8,7
	129	Percentatge turistes víctimes d'un delicte o intent de delicte sobre la seva persona o vehicle	0,9	0,2	1,1	0,2	0,2
	130	Seguretat a la destinació	4	4	4	4	4	4	4

Font: elaboració pròpia a partir de SITS-OTB. Nota: (..) Dada no disponible.